

УПРАВЛІННЯ ФІСКАЛЬНИМИ РИЗИКАМИ

Що таке фінансові ризики?

Фінансовими ризиками є чинники, які можуть призводити до зменшення доходів державного бюджету, збільшення видатків, дефіциту державного бюджету, державного боргу порівняно із запланованими показниками.

Метою управління фінансовими ризиками є мінімізація їх впливу на показники Державного бюджету України

Система управління фінансовими ризиками має включати:

- Визначення основних ризиків для бюджету;
- Оцінку їх розміру та вірогідності їх виникнення;
- Визначення політики чи заходів, які варто розглянути з метою мінімізації ризиків;
- Визначення обсягу фінансового резерву, необхідного для покриття витрат у разі матеріалізації фінансових ризиків, після того як були вжиті заходи з мінімізації.

Потенційні джерела фіскальних ризиків в Україні

- Макроекономічне середовище
- Діяльність підприємств державного сектору економіки
- Управління об'єктами державної власності
- Фінансовий сектор
- Державно-приватне партнерство
- Природні катастрофи
- Судові рішення

Основні джерела ризиків виконання бюджету у Південно-Африканській Республіці

Джерело ризику	Опис	Приклади основних джерел ризику ПАР
Прямі ризики	Фактичні видатки перевищують ухвалені	<ul style="list-style-type: none"> • Невдале стримування зарплатні шляхом скорочення міністерств • Борги, накопичені міністерствами та на місцях • Безнадійні боржники місцевих органів
Макроекономічні важелі тиску	Видаткові ризики, що виникають, коли макроекономічні результати відмінні від планових	<ul style="list-style-type: none"> • Знецінення ранди викликає збільшення цін на імпорт (як-от, ліки, пальне, основні засоби, дипломатичні місії) • Більша інфляція збільшує видатки (як-от, зарплатня, соціальна допомога, субсидії на оплату базових послуг) • Вищі відсотки підвищують вартість обслуговування позик
Нові політичні вимоги	Клопотання щодо нових, неспланованих або невідкладних видатків	<ul style="list-style-type: none"> • Кошти на подолання наслідків посухи • Необхідність зменшити видатки на вищу освіту • Збільшення заторів та погіршення доріг • Підвищення попиту на медичні послуги • Підвищення видатків на соціальну інфраструктуру з її поширенням до віддалених районів
Макроекономічні наслідки	Макроекономічні важелі тиску, що виникають через недо/пере виконання видаткової частини	<ul style="list-style-type: none"> • Повільніше зростання через зменшення державних видатків, неподолання перешкод для зростання або громадських заворушень як реакції на відсутність або низьку якість державних послуг

Державні фінанси в Україні є чутливими до кількох значних фіскальних ризиків, до яких належать ризики, пов'язані із:

- державним боргом та державними гарантіями;
- державними підприємствами і управлінням державним майном;
- фінансовим сектором;
- зміною макроекономічної ситуації.

База розгляду фіскальних ризиків в Південно-Африканській Республіці

Категорія ризику

Основні проблеми для розгляду за кожним напрямком

Макроекономічні ризики

- Точність макроекономічного прогнозу
- Наслідки повільнішого, аніж очікувалось, зростання ВВП і доходів
- Прийнятний рівень боргу за різними економічними сценаріями

Ризики політики та виконання бюджету

- Вихід розміру видатків за ухвалені межі
- Ефект макроекономічних прогнозів видатків (напр., інфляція, відсоткова ставка та обмінний курс)
- Нові політичні потреби (позапланові або невідкладні видатки) які можуть призвести до збільшення рівня видатків
- Ризики, що виникають через невиконання планових показників міністерствами

Ризики умовних і нарахованих зобов'язань

- Якість гарантії та явна уразливість за умовними зобов'язаннями
- Міцність держпідприємств
- Міцність фінансового сектору
- Стан фінансування фондів соціального забезпечення

Довгострокові фіскальні ризики

- Довгострокові додаткові потреби у видатках через демографічні зміни та їхній вплив на прогноз заборгованості та на стабільність податково-фінансової системи
- Відставання за роботами по інфраструктурі та з обслуговування
- Поганий стан здоров'я державних фінансів

Основні вимоги Меморандуму про економічну та фінансову політику між Урядом України та Міжнародним валютним фондом від 2 березня 2017 року

- **Включити комплексну доповідь щодо фінансових ризиків сектору державних підприємств до документації бюджету 2018 року**
- **Запровадити всебічну систему управління фінансовими ризиками і затвердити необхідні законодавчі зміни з метою покриття і зниження макроекономічних ризиків, ризиків, що виникають з боку державних підприємств і управління державними активами, ризиків, пов'язаних з наданням державних гарантій, місцевих позик, державно-приватного партнерства та інших ризиків**

Що вже зроблено Міністерством фінансів за напрямом управління фінансовими ризиками державних підприємств

- Управління фінансових ризиків **фактично створене в січні 2016 року**
- Повноваження Мінфіну щодо управління фінансовими ризиками, пов'язаними з діяльністю державних підприємств, визначені **постановою КМУ від 18.02.2016 № 90**
- **Проаналізовано міжнародний досвід близько 30 країн** щодо шляхів нормативного регулювання питань стосовно управління фінансовими ризиками, пов'язаними з діяльністю суб'єктів господарювання державного сектору економіки, а також інституційної структури з управління фінансовими ризиками
- **У 2016 – 2017 роках в рамках шести місій МВФ** відбулись зустрічі представників Міністерства фінансів з експертами МВФ, на яких обговорювались питання управління фінансовими ризиками та визначались пріоритети розвитку цього напрямку у майбутньому
- У вересні 2016 року за сприяння Групи підтримки України в ЄС було організовано та **проведено місію ЄС TAIEH по фінансовим ризикам** на тему: «Оцінка фінансових ризиків, пов'язаних з державними компаніями»

Що вже зроблено Міністерством фінансів за напрямом управління фінансовими ризиками державних підприємств

- Підготовлено та забезпечено **прийняття змін до плану заходів** з реалізації Стратегії підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки (розпорядження КМУ від 19.10.2016 № 820), якими, зокрема передбачається:
 - внесення Міністерством фінансів на розгляд Кабінету Міністрів України проекту методики оцінювання фінансових ризиків, пов'язаних з діяльністю суб'єктів господарювання;
 - подання галузевими міністерствами на постійній основі Міністерству фінансів інформації, необхідної для проведення оцінки фінансових ризиків, пов'язаних з діяльністю суб'єктів господарювання державного сектору економіки.
- Міністерством фінансів **проводиться аналіз** отримуваної від суб'єктів управління інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки (50 суб'єктів господарювання) та оцінки фінансових ризиків

Що вже зроблено Міністерством фінансів за напрямом управління фінансовими ризиками державних підприємств

- Міністерством фінансів підготовлений проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики оцінювання фінансових ризиків, пов'язаних з діяльністю суб'єктів господарювання державного сектору економіки», який наразі проходить процедури узгодження згідно встановлених вимог
- До Основних напрямів бюджетної політики на 2018-2020 роки включений розділ щодо запровадження системи управління розширеним спектром фінансових ризиків з метою визначення їх впливу на державний бюджет
- Міністерством фінансів підготовлена Інформація про фінансові ризики та їх потенційний вплив на державний бюджет у 2018 році, яка включена до матеріалів, які додаються до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік»
- Стратегією реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки передбачений окремий розділ щодо впровадження в Україні системи управління фінансовими ризиками

Плани на майбутнє

Відповідно до Плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державним фінансами на 2017-2020 роки **в частині управління фінансовими ризиками, зокрема необхідно:**

- Розробити та подати на розгляд Кабінету Міністрів України проект розширеної методики оцінки фінансових ризиків (II квартал 2018 року);
- Розробити технічне завдання та впровадити інформаційно-аналітичну систему для обробки даних щодо фінансових ризиків (2018-2019 роки)
- Внести зміни до Бюджетного кодексу України щодо надання державних гарантій (IV квартал 2017 року)
- Запровадити електронну систему збору та обробки інформації про діяльність суб'єктів господарювання державного сектору економіки (II квартал 2018 року)
- Проводити комплексну оцінку фінансових ризиків та визначати їх вплив на державний бюджет (починаючи з 2019 року)

Дякуємо за увагу

УПРАВЛІННЯ ФІСКАЛЬНИХ РИЗИКІВ